

2. Tržní a netržní služby v České republice

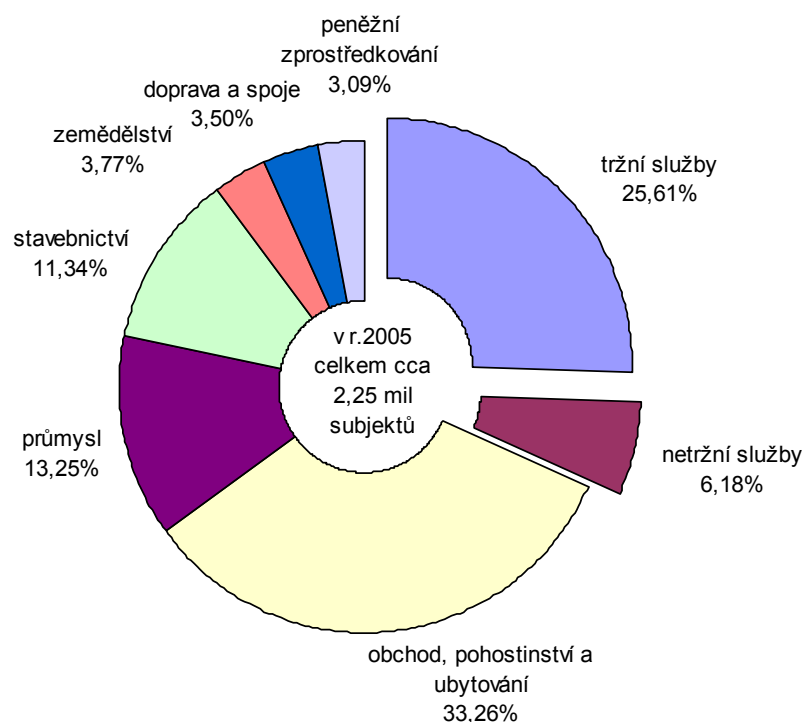
Vývoj ve společnosti a ekonomice, vyvolaný společenskými a ekonomickými změnami, technologickým vývojem a v neposlední řadě vyšším důrazem na ekologické chování, se odráží v měnící se struktuře ekonomického prostředí také v České republice. Tato kapitola je věnovaná službám jako celku (tržním a netržním) pro poskytnutí celkového obrazu vývoje terciální sféry.

Služby tvoří zhruba třetinu národního hospodářství ve většině základních ukazatelů. Při detailnějším pohledu je však patrný rozdílný charakter hospodaření a rovněž odvětvového zaměření tržních a netržních služeb. Současně probíhají vlastnické změny. V některých oblastech služeb se stírají rozdíly mezi tržní a netržní sférou, tržní hospodářství proniká i do těch oblastí, které byly tradičně považovány za ryze netržní. Někdy se jedná spíše o administrativní změnu, kterou příjemci – uživatelé služeb nemusí ani zaznamenat. Příkladem mohou být nedávno uskutečněné transformace některých zdravotnických zařízení do podoby akciových společností.

Počet ekonomických subjektů v Registru ekonomických subjektů (dále RES), které jako svoji převažující činnost deklarují poskytování služeb (tržních i netržních) v roce 2005 přesáhl 715 tisíc, což činilo necelých 32 % všech ekonomických subjektů v České republice. Jednotek podnikajících za účelem dosažení zisku (tržní služby) je několikanásobně více než subjektů působících v netržní sféře. Z hlediska právních forem převládají fyzické osoby podnikající na základě živnostenského zákona.

Struktura ekonomických subjektů v národním hospodářství podle odvětví

Graf č. 1

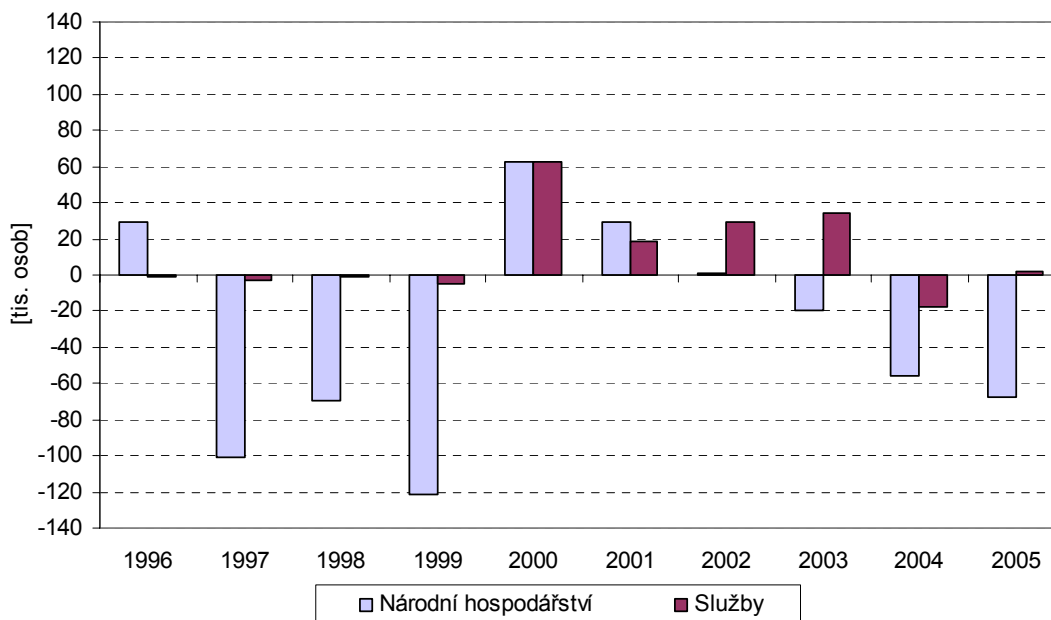

Odvětví služeb výrazně přispívá k celkové zaměstnanosti. V roce 2005 bylo ve službách zaměstnáno přes 1,5 mil osob. V porovnání s rokem 1995 se počet pracovníků ve službách zvýšil o zhruba 120 tisíc osob, když celková zaměstnanost v celém národním hospodářství klesla. Podíl pracovníků ve

službách ze zvýšil z 27 % v roce 1995 na téměř 32 % v roce 2005, přičemž přírůstek byl zaznamenán jak v tržní, tak v netržní sféře. Celková zaměstnanost ve službách roste od roku 1999 (s výjimkou roku 2004, kdy poklesla o cca 1 %), nejvyšší meziroční tempo růstu (4,5 %) bylo zaznamenáno v roce 2000.

Zaměstnanost - meziroční změny

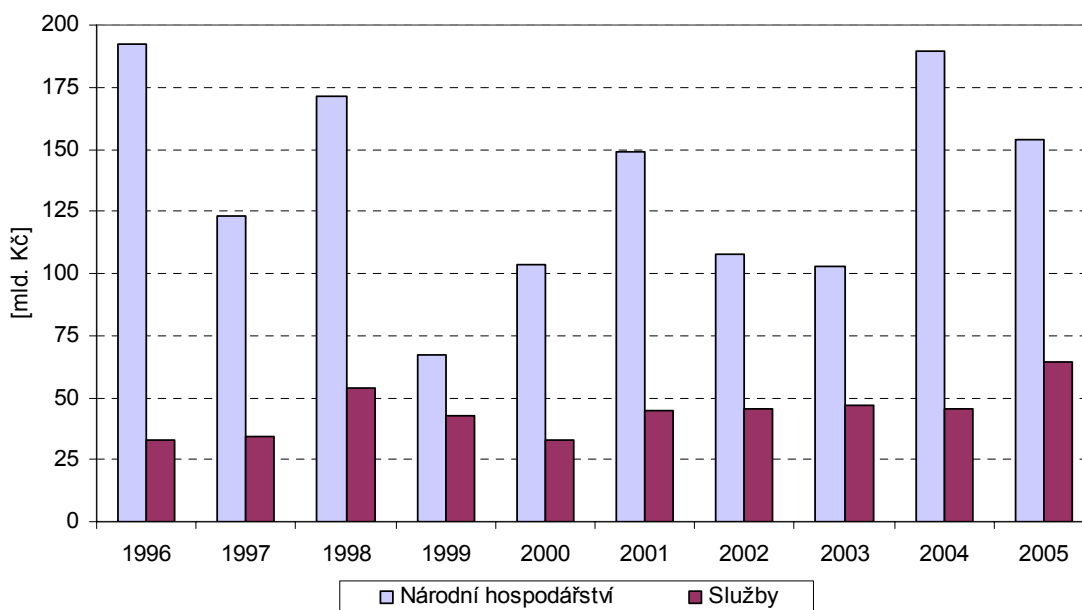
Graf č. 2

Služby jsou i velkým přispěvatelem k tvorbě hrubé přidané hodnoty. V roce 2005 byla celková hrubá přidaná hodnota vytvořená v odvětvích služeb 829 mld. Kč, což tvořilo necelých 31 % z celého národního hospodářství. Od roku 1995 se hodnota tohoto ukazatele ve službách více jak zdvojnásobila (v roce 1995 bylo vytvořeno 386 mld. Kč).

Hrubá přidaná hodnota - meziroční změny

Graf č. 3

Ve většině odvětví jsou služby poskytovány na tržní bázi. Do netržních služeb patří zejména veřejná správa a obrana a povinné sociální zabezpečení - OKEČ 75 a dále činnosti odborových, profesních a podobných organizací - OKEČ 91. V odvětvích výzkum a vývoj - OKEČ 73, vzdělávání - OKEČ 80, zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti - OKEČ 85 a rekreační, kulturní a sportovní činnosti - OKEČ 92 spolu koexistují jak služby poskytované na tržní bázi, tak i služby netržní. V průběhu sledovaného období docházelo k částečné přeměně subjektů netržní sféry na subjekty podnikající ve sféře tržní – vznik soukromých škol, transformace některých zdravotnických a kulturních zařízení. Nejlépe lze tuto skutečnost doložit vývojem zaměstnanosti a změn její struktury.

Zaměstnanost ve službách [tis. osob]

Tabulka č. 1

	Pracovníci ve službách (tržních i netržních) celkem		z toho: Pracovníci v tržních službách (sektory 11 a 14)		Podíl tržních služeb ze služeb celkem
		meziroční index		meziroční index	
2000	1 458,6	xxx	607,3	xxx	41,64
2001	1 477,1	101,3	622,0	102,4	42,11
2002	1 506,6	102,0	648,7	104,3	43,06
2003	1 540,7	102,3	663,2	102,2	43,05
2004	1 523,5	98,9	668,3	100,8	43,87
2005	1 525,9	100,2	668,9	100,1	43,84
index 2005/2000		104,6		110,1	